

Přílohy

Příloha č. 1

Rozhovory s učiteli společenských věd

č. 1

Pohlaví: **žena**

Praxe (počet odučených let) : **4**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **ANO**

Město: **Praha**

Typ školy: **gymnázium** (čtyřleté a osmileté)

○ **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Ne, neovlivnila...vůbec ne. Učím docela krátce a žádné změny jsem nezaznamenala...nebo se mě spíše nedotkly.“

○ **Jaké byste uvedla důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Tak probíráme řadu otázek z praxe, třeba rodinné právo, trestní právo a ty jim mohou pomoci lépe se zorientovat v životě, získají povědomí o tom, co mohou a čeho se naopak mají vyvarovat. Z hlediska psychologie, sociologie zas mohou lépe pochopit fungování ve společnosti, jednání svého okolí i sebe sama, politologie jim pomáhá k pochopení politické situace...“

○ **A jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Ano, určitě kladu, myslím si, že je důležité zapojení studentů do hodin, líp pochopí danou problematiku, pokud si nejprve zkusí na otázky odpovědět sami, zformulovat vlastními slovy jednotlivé pojmy a problémy...někdy je to ale nadlidský úkol zaujmout jejich pozornost.“

○ **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Ten přínos je samozřejmě veliký... žáci by se měli naučit orientovat se ve společnosti i v každodenním životě, naučit se hledat optimální řešení, prosadit se, být tolerantní k druhým, říci svůj názor, najít si vhodné zaměření....“

○ **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

„Měla by to být silná a vyzrálá osobnost se schopností pohotově reagovat a argumentovat, ve sporných situacích, do kterých se občas s žáky dostane, by si měl být schopen obhájit citlivě svůj názor... Určitě by mu neměla chybět vnímavost, empatie,...ale takový by měl být každý učitel, nejen občankář.“

č. 2

Pohlaví: **muž**

Praxe (počet odučených let) : **11**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **ANO**

Město: **Praha**

Typ školy: **gymnázium**

- **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Musí přiznat, že téměř neovlivnila. Vždyť o kurikulu, klíčových kompetencích, vzdělávacích cílech a podobně prakticky píše už Komenský...tak nic nového....“

- **Jaké byste uvedl důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Víte, já si myslím, že paradoxně je mnohdy motivací ke studiu ZSV absence logicko-matematického uvažování...právě ta přivádí část žáků ke společenským předmětům. Ale na druhou stranu pro určitou skupinu jsou společenské vědy třeba odrazem jejich čtenářského zájmu, hodnotového systému i jasné studijní profilace... Těch důvodů je určitě více, ale tohle jsou z mého pohledu ty hlavní.“

- **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Společenky bez aktivního přístupu jsou jen těžko myslitelné, takže aktivizující metody zařazuji pravidelně, preferuji problémové vyučování a diskuzi.“

- **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„No...tak určitě znalost společenských faktů, dále schopnost orientace ve společnosti, ale i komunikační schopnosti. A v neposlední řadě i rozvoj logického myšlení.“

- **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

„Hm... Měl by mít schopnost číst, ale i vytvářet studijní texty, měl by mít pevný hodnotový systém. A určitě musí učit studenty demokratické diskusi a toleranci... a sám jim v tom má být samozřejmě příkladem.“

č. 3

Pohlaví: **muž**

Praxe (počet odučených let) : **22**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **NE**

Město: **Strakonice**

Typ školy: **gymnázium**

○ **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„ V praxi nikoli, v papírování výrazně. Učil jsem tak už předtím...“

○ **Jaké byste uvedl důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmět pro žáky/studenty zajímavý?**

„Protože je zajímavý už svojí podstatou, a když je vyučovaný schopným a akčním učitelem, tak je velká pravděpodobnost, že je bude bavit...“

○ **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Probíráme zajímavá témata a příběhy ze života...a tím se vlastně snažím vybudovat v nich schopnost vyjádřit se.“

○ **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Přínosem je asi formování osobnosti....“

○ **Formování v jakém slova smyslu?**

„No aby získali dovednosti, které budou potřebovat k životu.“

○ **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

Nevím...myslím, že ne.

č. 4

Pohlaví: **muž**

Praxe (počet odučených let): **27**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **ANO**

Město: **České Budějovice**

Typ školy: **gymnázium**

○ **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Tak především reforma školství významně pozměnila hodinovou dotaci původního předmětu v závěrečném čtvrtém ročníku. Třída má tedy v týdnu hodinu dějin filosofie, hodinu ekonomie; studenti, kteří zvolili společenskovědní blok pak tři hodiny semináře moderních dějin a tři hodiny filosofického semináře. Já vyučuji ty dějiny filosofického myšlení a vedu filosofický seminář. Ta o hodinu menší dotace předmětu nutně znamená větší spěch a jistou povrchnost při zkoumání, což má za důsledek, že studenti mají menší šanci pochopit tendence ve vývoji filosofického myšlení...jejich hlavní úsilí se je v nutnosti naučit se fakta. Tak v praxi například budou vědět, že Epikuros následuje v čase až po Demokritovi, ale samotné pochopení, jak se proměňuje náhled na atomismus, už pro mnohé z nich bude velmi nesnadný... Osobně mě mrzí, že toto...doslova planění zažívají především studenti, kteří se již v dalším studijním životě nebudou mít možnost setkávat se společenskovědními disciplínami a pro které mnohdy středoškolské setkání s filosofií bylo setkáním jediným. A samozřejmě já idealista si myslím, že je to setkání důležité. No a když to shrnu, tak tyto změny v množství i způsobu vyučování spolu s jistou všeobecně převládající nedůvěrou v důležitosti humanitních studií mě vedou k nutnosti ukazovat jednotlivá témata v jejich individuální naléhavosti, tedy vlastně jako problémy každého jednoho studenta. Ale jinak se můj přístup nezměnil... Řekněme, že cíl zůstal stejný, ale cesta k němu je pro mě lopotnější.“

○ **Jaké byste uvedl důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Tak samotný obsah předmětu by měl být zajímavý právě proto, protože formuje vztah studentů k předmětu. Otázka spíše asi je, co je pro studenty zajímavé.... Jsem přesvědčený o tom, že učivo ZVS je kvalitativně odlišné od učiva předmětů ostatních předmětů, a to právě svou skryvanou zajímavostí. Třeba učivo o trepce velké je zajímavé, ale možnost uvědomění si sebe sama jako tvůrce vlastního života je zajímavější....nebo si to alespoň myslím. Takže vlastně vztah k tomuto vyučovacímu předmětu je dán motivací. A samozřejmě, že by se mělo uvažovat o motivaci vyučujícího i vyučovaného, protože studenta motivuje vyučující.“

○ **Jak konkrétně myslíte, že může vyučující své studenty motivovat?**

„Určitě příkladem svého pojmání života, výběrem informací i situací, způsobem jejich předkládání, měrou ochoty přijímat projevy studentů.... Ten výčet by mohl být opravdu velký, když se nad tím zamyslím....“

○ **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„To máte tak, bez aktivity studentů se jakýkoliv předmět stává, řekněme, deklamačním večírkem šedých pouček a suchých a zaprášených formulací. Pro mě je mlčící třída noční můrou... Pro mě ideální hodina se odehrává formou rozhovoru...je dobré vycítit, kdy položit správný dotaz... Od studentů chci pohotové reakce, postupné otevírání a odhalování problému, jeho formulace a košacení... Některé debaty co vznikají jsou potom úžasné, vlastně i sám učitel žasne, jak studenti objevují to, co jim chtěl jako kvalitativně nové poznatky říci... A jen hovor řídí, dozírá na dodržování pravidel diskuse, doplňuje pojmy a termíny, nenápadně se snaží propašovat do závěrů debaty jistý systém, řád....“

○ **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„No, tak tato otázka je námětem na esej...vlastně by z ní mohl vyrůst i klíčový filosofický text objasňující smysl vzdělávání člověka...zajímavá otázka... Víte, prakticky většina témat vyučování ZSV míří přímo do života studentů a je-li vyučování povedené, mělo by je formovat jako občany i jako jedince. Pravda je, že ne vždy bude bývalý student v životě řešit matematické posloupnosti, ale bude muset směřovat právě svůj život v proudu, řekněme, konzumního postmodernismu....bude žít svůj život v multikulturním světě, bude volit, bude rozhodovat, bude řídit, bude se zpovídat, bude hledat vlastní štěstí i přebírat odpovědnost za štěstí svých blízkých i těch zdánlivě cizích.... V tom je podle mě obrovský přínos.“

○ **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

Samozřejmě. A možná bych předsazoval osobnostní předpoklady před těmi profesními. Já, jako správný idealista, bych uvítal, kdyby učitel byl především člověk, nikoliv zakomplexovaný nešťastník, který si léčí své nedostatečnosti ve školní třídě.... To je potom tragédie... Musí to být osobnost, výrazná a vyzrálá, nikoliv manipulátor a chodící souhrn pouček, definicí a příkladů. Já bych vrátil obsah slova pedagog do starého Řecka, takže vlastně paidagogos, otrok, který doprovází mladíka k palestře, v rámci genderové korektnosti bych k mladíkovi doplnil i mladici... to otroctví se už v našem školství celkem daří, ale to průvodcovství, na to se jaksí zapomnělo.

č. 5

Pohlaví: **žena**

Praxe (počet odučených let) : **5**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **NE**

Město: **Strakonice**

Typ školy: **gymnázium**

○ **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Můj přístup vůbec neovlivnila...vůbec...nijak se mě, nebo spíš způsobu mojí výuky, nedotkla.“

○ **Jaké byste uvedla důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Tak u mě hraje roli, že jsem psycholog, takže z hlediska osobního si myslím, že studium psychologie je pro studenty zajímavé právě díky aplikaci na vlastní osobní život....a ostatní předměty jako ekonomie, právo vlastně patří do všeobecného vzdělání a po škole je časté, že studenti mají o tyto obory zájem i nadále...hlásí se na vysoké školy tohoto zaměření.“

○ **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Samozřejmě, obzvlášť v psychologii je velká výhoda...vždycky se snažím studenty co nejvíce zapojit, dělají referáty, diskutujeme...“

○ **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Celkově je přínosem všeobecný přehled, který studenti v životě určitě uplatní.“

○ **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

„Sto procentně...každý učitel by měl být v přístupu ke studentům určitě lidský...a učitel ZSV si myslím, že obzvlášť.“

č. 6

Pohlaví: **žena**

Praxe (počet odučených let) : **25**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **ANO**

Město: **Tábor**

Typ školy: **gymnázium**

- **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Neovlivnila, vůbec. Akorát papírování, jinak učíme naprosto stejně.“

- **Jaké byste uvedla důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Tak určitě jde o různé problémy z každodenního života, takže by se měl formovat jejich vztah k sobě navzájem, k jiným lidem, k obci, ve které žijí, ke státu...“

- **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Ano, kladu, připravují si referáty a různé projektové práce, někdy jsou vhodné exkurze - např. návštěva soudního jednání apod. Výuka samozřejmě není jen o teorii...“

- **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„To už jsem vlastně řekla ve druhé otázce.“

- **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

„No určitě by každý učitel měl splňovat předpoklady pro práci s dětmi, a to bez rozdílu, jaký předmět vyučuje.“

č. 7

Pohlaví: **muž**

Praxe (počet odučených let) : **2**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **ANO**

Město: **Praha**

Typ školy: **gymnázium**

○ **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Ono české školství prochází, bohužel, reformami téměř pořád. Ta poslední, což je zavedení RVP a následně i ŠVP...teda pokud nepočítáme zavedení státní maturity, ta se uskutečnila dřív, než jsem do školství nastoupil, takže můj přístup nijak zvlášť neovlivnila. Ale přesto, jestli se mají žáci učit nejen znalosti a fakta, ale i dovednosti označované v RVP jako klíčové kompetence a postoje, tak je to podle mě krok správným směrem.“

○ **Jaké byste uvedl důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Já mám hlavně pocit, že tyhle předměty vnímají žáci jako okrajové, nepříliš důležité třeba ve srovnání s češtinou, jazyky nebo předměty přírodovědnými, což je to pochopitelně velká škoda, protože dobře vyučovaná občanská výchova či základy společenských věd můžou být pro studenty daleko důležitější než řada jiných předmětů....nebo při nejmenším stejně tak důležité. Na jedné pražské škole docela šikovně říkají těmto předmětům „Humanitní studia“, přijde mi to jako moc pěkné označení, které jednak stírá tu jistou negativní přednastavenost k „občance“ a jednak ukazuje, že tyto předměty ze studenta můžou udělat kultivovanou a poučenou lidskou bytost, se kterou počítá vlastně celý koncept demokratické společnosti a právního státu...“

A vlastní přínos? Tenhle předmět by měl pomoci mladým lidem rozumět tomu, co se okolo nich děje, jaká je naše společnost, jaké hodnoty uznává

a proč tomu tak je....je pravda, že to nejsou malé cíle, ale je důležité, aby se o ně tenhle předmět společně s jeho vyučujícím a žáky alespoň pokusil....“

○ **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Aktivita studentů je mojí prioritou....on sebelepší výklad, do kterého se studenti nemohou zapojit, se nakonec májí účinkem. I výzkumy ukazují, že pokud něco jen posloucháme, zapamatujeme si jen zlomek informací a daleko efektivnější je studenty do hodin aktivně zapojit – ptát se jich, stavět je před problémy, nechat je pracovat v menších skupinách, vystavovat je reálným situacím...nakonec před takové je bude stavět i život..“

○ **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Prakticky to samé co jsem už zmínil u předchozí otázky...musí chápat svět, ve kterém žijí, sami sebe, ostatní... a o to podle mého názoru právě výuky OV a ZSV usiluje...“

○ **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

„No, měl by to být, možná trochu jednoduše řečeno, dobrý učitel. Musí znát dobře svůj obor, zajímat se o aktuální témata, přemýšlet, jak co nejlépe dané téma svým studentům přiblížit, zapojovat studenty do hodin, dávat jim najevo, že ho zajímá, co si myslí a co prožívají... Měl by své studenty mít rád a přitom na ně být přísný a dodržovat pravidla, která na začátku roku nastaví....“

č. 8

Pohlaví: **žena**

Praxe (počet odučených let) : **26**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **ANO**

Město: **Tábor**

Typ školy: **základní**

- **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Nám se líbí, že jsme si mohli vytvořit vlastní ŠVP a tím přizpůsobit učivo vlastně i třeba našemu regionu, městu, typu školy... A za další více používáme audiovizuální techniky, díky kterým se snažíme vzbudit u žáků aktivitu...“

- **Jaké byste uvedla důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Dozvídají se aktuální zajímavé informace ze společenské situace, připravují si referáty...prakticky je seznamujeme s každodenním životem...“

- **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Žáci se na každou hodinu připravují aktuality či referáty, diskuze...bereme zřetel i na návrhy žáků, pracujeme na PC, používáme interaktivní tabule....Aktivizaci v občanské výchově považuji já za stěžejní, takže na ni rozhodně důraz kladu.“

- **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Přínos vidím v tom, že pomáhá řešit každodenní problémy, žáci se učí řešit problémy a taky se učí nebát komunikovat v různých situacích.“

- **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

„Ano, ale jsou to koneckonců stejné vlastnosti, jako by měli mít všichni ostatní učitelé – komunikativní, spravedlivý, musí mít přehled o životě ve společnosti a světě...musí být takoví, aby byli osobním vzorem pro žáky.“

č. 9

Pohlaví: **žena**

Praxe (počet odučených let) : **4**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **NE**

Město: **Praha**

Typ školy: **ZŠ s rozšířenou výukou jazyků**

○ **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Tak to nemůžu vůbec vzhledem ke krátké praxi posoudit...“

○ **Jaké byste uvedla důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV?**

„Řekla bych, že osobnost učitele a jeho způsob výuky...“

○ **Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Protože je to předmět s přesahem do praktického života – žáci by se měli naučit, jak funguje společnost a jak ji mohou ovlivňovat.“

○ **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Jak se snažím docílit aktivity? Ptám se, jaká témata by žáky zajímala... také dávám dobrovolné domácí úkoly, zkusíme skupinové řešení problémových úloh a bavíme se o současných událostech, ať už kulturních, politických, ekologických...“

○ **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Nejdůležitější je dle mého soudu vzbudit v žácích zájem o veřejné dění a vzbudit snahu toto dění aktivně ovlivňovat...“

○ **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

„Tak určitě sečtěllost, všeobecný přehled, angažovanost...“

č. 10

Pohlaví: **žena**

Praxe (počet odučených let) : **18**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **ANO**

Město: **Strakonice**

Typ školy: **základní**

- **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Nevím, jestli ovlivnila, ale snažím se s žáky pracovat různorodě, využívám pracovní listy, snažím se organizovat exkurze, na kterých by viděli více praxe...děláme prezentace apod..“

- **Jaké byste uvedla důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Protože vede studenty k určitému ucelení jejich všeobecného vzdělání, formuje náhled na svět, na jejich život, což souvisí se zařazením do společnosti...nebo když si pak hledají své místo a postavení.“

- **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Ano, kladu, zadávám samostatné výstupy, především prezentace, ptám se na jejich názory, postoje, jestli sledují aktuální dění...“

- **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Ten předmět pomáhá studentům začlenit se do společnosti a také v nich má vzbuzovat morální hodnoty a názory.“

- **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

Určitě ano, ale ty jsou platné pro všechny aprobace, ne jen pro učitele ZSV....

č. 11

Pohlaví: **žena**

Praxe (počet odučených let) : **26**

Aprobovaný učitel OV, ZSV: **ANO**

Město: **Chýnov**

Typ školy: **základní**

○ **Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?**

„Ne, využívala jsem tyto metody už dříve.“

○ **A v čem chápete přínos například školních vzdělávacích programů?**

„Školní vzdělávací programy jsou jen byrokratická formalita, v reálu učíme pořád stejně, takže přínos nevidím žádný...“

○ **Jaké byste uvedla důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Ono vždy záleží na jednotlivých žácích – někteří mají zájem celkově o společenské a politické dění v obci, v naší zemi i ve světě a také se v něm orientují, z mé zkušenosti jsou to většinou chlapci, ti chtějí často vědět další podrobnosti, některé naopak tyto oblasti nezajímají a informace berou pouze jako učivo...takže aktivnější jsou pochopitelně ti žáci, které látka zajímá.“

○ **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Snažím se využívat různé metody práce – zpracováváme třeba projekty, rozvíjíme diskuse, děláme skupinová práce, vyhledávání informací v literatuře nebo na internetu zkrátka to učivo se snažím co nejvíce přiblížit běžnému životu.“

○ **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Měla by mu pomoci lépe pochopit okolní dění, orientovat se jak „v sám sobě“, tak i uvědomit si vlastnosti a chování ostatních lidí, vztahy mezi lidmi... Zároveň by měli získat základní přehled např. o svém regionu, naší vlasti, státním zřízení, ekonomice, právech a povinnostech, zákonech a podobně.“

○ **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

Ne, myslím, že se nijak neodlišují od obecných předpokladů pro učitele...

č.12

Pohlaví: **muž**

Praxe (počet odučených let) : **20**

Aprobovaný učitel Občanské výchovy, ZSV: **ANO**

Město: **Praha**

Typ školy: **gymnázium**

o Reforma školství s sebou přinesla několik základních změn ve vzdělávání. Ovlivnila Váš přístup k vyučování? V čem?

„Máte na mysli konkrétně asi RVP, že? To jejich zavedení bylo prezentováno jako průlomový krok ve školství, který konečně přinese školám svobodný a tvůrčí přístup k výuce, ale je evidentní, že po této stránce celý projekt vymýšlel někdo, kdo ve školství nejméně posledních 20 let nepůsobil.... Svobodný a tvůrčí přístup k výuce totiž těm učitelům, kteří jsou ho schopni, přinesla už přece společenská změna v roce 1989.... od prvního roku po revoluci si školy přece mohly vytvářet vlastní osnovy vyučovacích předmětů a činily tak, předpokládám, jedině s cílem vychovat vzdělané, tvořivé a mravné mladé lidi...vytváření školních RVP pak bylo pro většinu z nás provázeno nikoli radostí z konečně nabyté svobody, ale znechucením z formalismu a výsměchem neskutečnému metajazyku tohoto projektu....těch nabubřených frází co tam je...“

o Takže vás tento reformní krok nijak neobohatil?

„Mě samotného, a jak vím, i většinu pedagogů, RVP nikterak neobohatilo a přístup k vyučování taky výrazně neovlivnil...ono je to celý jednoduchý - špatný učitel učí špatně, ať se snaží děti něco naučit podle nějakých osnov, nebo se snaží rozvíjet klíčové kompetence podle nějakých RVP.... a dobrému učiteli stačí jednoduchý katalog státem požadovaných výstupů a poradí si s tím nejlépe sám...“

- **Jaké byste uvedl důvody, které formují vztah žáků/studentů k předmětům ZSV/OV? Proč by měl být z Vašeho pohledu obsah předmětu pro žáky/studenty zajímavý?**

„Tak obsah každého předmětu by měl být pro studenty pokud možno zajímavý, to je snad samozřejmé, že to co mě zajímá, chci poznat, porozumět tomu, tady se ZSV nijak neodlišuje... A proč by obsah měl být z mého pohledu zajímavý? Protože je člověku velmi blízký, zachycuje a snaží se porozumět každodenní zkušenosti člověka se sebou samým, s rodinou, sociální skupinou, se společností jako takovou, dotýká se základních otázek existenciálních...“

- **Jak se snažíte docílit aktivity studentů v hodinách? Kladete na aktivizaci studentů důraz?**

„Asi snad podobně jako většina učitelů...snažím se je přesvědčit, že to, co jim povídám, je smrtelně důležité a ta aktivita pak přichází často tak nějak sama...vnímá-li student zapáleného učitele, kterému věří a má k němu pozitivní vztah, aktivizuje se sám....tedy samozřejmě to neplatí pro všechny, některé studenty nerozhýbete ničím...jinak k aktivizaci používám běžné metody, otázky, problémy, provokující teze.“

- **Jaký by měl být podle Vašeho názoru přínos ZSV/OV pro život studenta/žáka?**

„Tady bych vám nejraději řekl jednoduše a lidově, prostě aby nebyl úplně, s prominutím, blbej! Ale asi to chcete slyšet nějak sofistikovaněji, že? Tak tedy... ZSV může přispět k tomu, aby studenti alespoň trochu porozuměli světu, přemýšleli o něm a žili v něm řekněme, slovy klasiků, moudře, statečně, spravedlivě a umírněně... a co do praktického života, tak aby z nich nerostli čtenáři Blesku, diváci Novy, kysličníkové blondýny prožívající největší radost v životě při nákupech, omezení agresivní kariéristé se silnými auty a naditými peněženkami... Docela vyčerpávající výčet, ne?“

- **Existují dle Vašeho názoru profesní, ale i osobnostní předpoklady, vlastnosti, kterými by měl učitel ZSV/OV disponovat?**

„Já myslím, že učitel ZSV se nemusí nijak lišit od učitele v uvozovkách obecného. Tedy – musí mít rád děti ...zdánlivá samozřejmost, musí se snažit jim porozumět, děti by mu měly věřit, měl by pro děti představovat příklad, vzor, měl by je chtít formovat. Dál taky musí mít rád svůj předmět, musí se chtít neustále vzdělávat... Ostatně vzpomeňte si na Svěrákovu „Obecnou školu“ – pan učitel Igor Hnízdo – tam je všechno.“

Příloha č. 2

Modelová seminární práce

Téma: **Sociologický a politologický pohled na pojem "svoboda"**

(seminární práce)

Jméno a příjmení:

Ročník:

Předmět:

Vyučující:

Obsah:

Úvod

1. Svoboda z hlediska sociologie

1.1 Svoboda jako sociální vztah

2. Svoboda z hlediska politologie

2.1 Svoboda v dobách minulého režimu

Závěr

Klíčová slova: svoboda, sociální vztah, komunistický režim v ČR

Motto: „Svoboda bez vzdělání je nebezpečná, vzdělání bez svobody je zbytečné.“

John Fitzgerald Kennedy

Úvod

Svoboda – zdánlivě jednoduchý pojem, který většina společnosti bezděčně považuje za naprosto samozřejmý. Před samotnou analýzou tohoto pojmu z hlediska výše uvedených dvou vědních disciplín je důležité pokusit se zodpovědět otázku, co je to vlastně svoboda? Lidé často chápou svobodu jako možnost jednání podle vlastní vůle, možnost volby, možnost dělat v mezích zákona to, co oni sami chtějí, co pokládají za správné. Svoboda je pro většinu z nás samozřejmá: *„Svoboda je pro nás cosi jako vzduch, který dýcháme. Neptáme se, co vlastně onen vzduch představuje, a nevěnujeme čas tomu, abychom o něm diskutovali, přemýšleli nebo se o něm přeli. To vše ale pouze do té doby, než se ocitneme v přeplněné a nevětrané místnosti, kde se nám bude špatně dýchat.“*¹ Pokud se ale nad významem slova zamyslíme hlouběji, pohlédneme na něj z několika zorných úhlů, tak zjistíme, že se jedná o pojem velmi obsáhlý, který není lehké vymezit. Být svobodný má samo o sobě totiž mnohem hlubší význam, než se na první pohled zdá. Kdo však o svobodě nepřemýšlí, nesnaží se rozkrýt jednotlivé výklady tohoto pojmu, kdo se nepokusí pohlédnout na její problematický charakter, jen těžko rozkryje pravý význam tohoto slova.

V práci nahlížím na pojem svoboda z hlediska dvou vědních disciplín, a sice sociologie a politologie. Sociologický slovník uvádí následující definici svobody: *„Svoboda občanská je prostor jednání, který si za současného respektování platných sociálních hodnot a norem vytváří sám jedinec jako občan nějakého celku. ... Svoboda občanská spočívá v tom, že člověk, jakožto občan, má schopnost poznat a dodržovat ty zásady jednání, které jsou nutné pro svobodu a život bližních v obci.“*² Sociologie tedy chápe svobodu jako společenský vztah, který předpokládá, že lidé jsou schopni

¹ Bauman, Z.: Svoboda, Praha: Argo, 200., str. 9.

² Jandourek, J.: Sociologický slovník, Praha: nakl. Portál 2001. str. 244.

dodržovat platné sociální normy, které jsou nutné pro svobodu a život člověka žijícího v určitém společenství. Zároveň se zde však objevuje jistá asymetrie svobody – člověk je předurčen k tomu, aby si splnil svá přání, své potřeby. Ty se ale mnohdy nemusí shodovat s potřebami ostatních lidí, v důsledku toho dostává mnohdy svoboda asymetrický charakter.

V rámci politologie zmapuji situaci, která v naší zemi panovala před rokem 1989. Pokusím se popsat mechanismy, které ovlivňovaly svobodu člověka v dobách minulého režimu. Na základě četby politické eseje Václava Havla – Moc bezmocných se budu snažit ukázat, jak ideologie komunismu „pomáhala“ lidem poznávat a vysvětlovat svět okolo nich.

1. Svoboda z hlediska sociologie

Sociologie je společenská věda zkoumající sociální život jednotlivců, skupin a společností. Svobodně žít a jednat, svobodně se rozhodovat a zároveň respektovat hodnoty a normy, které sami pokládáme za závazné – takto bychom měli uvažovat při řešení různých situací a konfliktů, kterých v životě zažíváme nespočetně. O zachování svobody můžeme hovořit pouze v případě, že se lidé v rámci svého osobního společenského života rozhodují o svém jednání po zralých úvahách, že svým „svobodným jednáním“ vědomě neomezují svobodu někoho jiného. Pokud hovoříme o svobodě v souvislosti se sociálními vztahy, je nutno říci nejen to, že za svobodné jednání nese každý člověk zodpovědnost a že by se mělo řídit naším vlastním svědomím, ale také to, že v našem svobodném jednání by měla být vždy zachována úcta k druhému. Chování a jednání člověka by nemělo nikdy popírat důstojnost sobě vlastní, ale i důstojnost ostatních.

1.1 Svoboda jako sociální vztah

*„Má-li být jeden člověk svobodný, musí na to být nejméně dva. Svoboda znamená sociální vztah a asymetrii ve společenských podmínkách.“*³ Pro život v naší společnosti je svoboda předpokladem pro sociální interakci, navazování vztahů, ale také pro reprodukci. Z chování a fungování naší společnosti lze vyčíst požadavek na zajištění bezpečného mechanismu, který by řídil a sledoval lidské chování, zabraňoval nežádoucímu chování. *„Moderní společnost nevěří, že může být v bezpečí, pokud vědomě a záměrně nepodnikne opatření, jimiž by svoji bezpečnost zajistila.“* Tímto mechanismem je sociální kontrola ve spolupráci s prevencí a podporou. Sociální kontrolou mám na mysli mechanismy udržující stabilitu společnosti bez anarchie, je jimi např. rodina, škola, instituce, organizace, morálka, právo, výchova, politika, svědomí. Prevence by měla zabezpečit předcházení nežádoucímu chování, podpora zas produkci chování žádoucího. Jednání lidí má mnohdy nevysvětlitelné důvody, které naprosto popírají jakékoliv logické vysvětlení. Ideální by zřejmě byla svoboda, která by lidem zaručovala možnost vyhybat se nežádoucímu a naopak stát se součástí toho, co je žádoucí.⁴

Takový svět by však byl příliš jednoduchý. Útlak, omezující naši svobodu, se nachází všude kolem nás a má velmi proměnlivý charakter. Lásky, přátelství, ale i jakýkoliv jiný sociální vztah, se může mnohdy rychle přeměnit v útlak popírající naši svobodu. Podvědomě se snažíme takového tlaku zbavit, snažíme se ho pojmenovat, obvinít a oprostít se od něj. Podle mého názoru je život koloběhem takových situací, sotva se odprostíme od jednoho útlaku, již na nás brzy čeká další... Každodenní interakcí člověka s ostatními lidmi, institucemi atd. (rodina, přátelé, zaměstnání, škola) dochází k velkému množství situacích, ve kterých je naše individuální svoboda chtě nechtě separována. *„Dokonalou svobodu“ si lze představit (nikoli však realizovat) pouze*

³ Bauman, Z.: Svoboda, Praha: Argo. 2001, str. 9.

⁴ Bauman, Z.: Svoboda, Praha: Argo. 2001 str. 9.

*jako naprostou samotu, a tedy totální zrušení komunikace s ostatními lidmi. Takovýto stav není udržitelný dokonce ani teoreticky.... Jakkoli se naše cíle mohou zdát osobní, vždy jsou spíše převzaté než naše původní nebo jim dává smysl alespoň zpětně souhlas nějakou sociálního uskupení.*⁵

Pro začlenění a působení člověka je během procesu socializace nezbytná každodenní interakce s okolním světem. Je přirozené, že naše svoboda může být těmito interakcemi ovlivněna (v zaměstnání, ve škole si nemohu dělat to, co chci). Bauman ve své knize ale přichází se zajímavou myšlenkou. Formu dokonalé svobody vidí v soukromí. *„Soukromí je právo odmítnout vměšování jiných lidí na určitých místech, v určitou dobu nebo při určitých aktivitách.*⁶ V soukromí, potažmo ve vlastní mysli, si svobodu můžeme zachovat – mohu přece přemýšlet o čem chci, utvářet si vlastní názory na okolní svět. Za problematickou pak považuji situaci, kdy člověk má nutnou potřebu interpretovat své názory okolnímu světu a přitom nemůže, protože jeho názory nejsou žádané, nejsou vyslyšeny. V souvislosti se svobodným vyjadřováním našich myšlenek může dojít i k rozporu, a sice k rozporu mezi myšleným a skutečně vyřčeným.

Mnohokrát v životě se dostáváme do situace, kdy v rámci loajálnosti, úcty, respektu nevyslovíme náš skutečný názor – vědomě v těchto situacích nejednáme svobodně. Jinými slovy můžeme hovořit o tzv. svobodě vnitřní a vnější. Vždy, když mluvíme o svobodě, je třeba rozlišovat dvojí svobodu - svobodu vnitřní, jako individuální schopnost svobody (svobodomyšlnost) a svobodu vnější jako vnější projev uskutečněné vnitřní svobody. *„Vnitřně svobodní můžeme být, jen když nepodléháme a neotročíme předsudkům, které jsou člověku buď zcela přirozené (antipatie, sympatie, sebeláska...), nebo uměle vsugerované (víra, přesvědčení, učení...).* Vnější svobodu si také nesmíme plést s ničím neomezovanou libovůlí či z vůlí. Vnější svoboda musí být omezována

⁵ Bauman, Z.: Svoboda, Praha: Argo, 2001. str. 66.

⁶ Bauman, Z.: Svoboda, Praha: Argo, 2001. str. 66.

z vlastního svobodného nitra (ohleduplností, lásky), aby neobtěžovala (neomezovala zvenčí) svobodu jiných.⁷

2. Svoboda z hlediska politologie

Politologie je vědou vznikající na přelomu 19. a 20. století. Její zájem se soustředí na fungování státu, politických systémů, problémy, moci politické strany, ideologie atd.. Pokud se poohlédneme do historie tak uvidíme, že jednotlivé politické systémy odpovídaly na otázku svobody různě. Formování svobody jako základního pilíře demokratického systému prošlo dlouhou cestou, jejíž výsledkem je současný stav společnosti. Dnes, na počátku 21. století, můžeme na rozdíl od let minulých opravdu hovořit o „svobodné zemi“. V následujících kapitolách se zaměřím jednak na svobodu v dobách minulého režimu, ale také na postupné formování demokracie a s ním spojenou proměnu pojmu svoboda.

2.1 Svoboda v dobách minulého režimu – Moc bezmocných

Za velmi zajímavou považuji stať Václava Havla – Moc bezmocných. Tato politická esej nám dává možnost pochopit očima Václava Havla hlavní mechanismy minulého režimu, které lid zbavovaly svobody.

Totalitní systém Havel nazývá neosobním rituálem, jehož jsou lidé součástí. Tím, že poslušně vykonávají to, co režim nařizuje, pomáhají jeho fungování. Pro své úvahy autor používá postavu zelináře. Pokládá si otázku, proč poslušný zelinář, který je ve svém nitru přesvědčen o správnosti komunismu (chodí na schůze, účastní se soutěží, podepsal antichartu...), musí svůj postoj dávat najevo i veřejně? *„Lidé jeho heslo sice nevnímají, nevnímají ho však jen proto, že tvoří cosi jako panoráma jejich každodennosti.“⁸* Dá se říci, že lidé potlačovali svou vlastní identitu, odcizovali se navzájem a zároveň se stávali nejen obětí, ale také mechanismem této ideologie, a to skrz svou pasivitu.

⁷

Co je to Svoboda? [on-line]. 2010. [cit.2010-11-05] Dostupné z www: <http://www.nadelmesisvobodu.cz/co-je-to-svoboda-/>

⁸

Havel, V. : Moc bezmocných. Praha: Lidové noviny, 1990. str. 15.

Co se stane se zelinářem, který by se ze stínu komunismu pokusil vystoupit? „*Touto svou vzpourou zelinář vystoupí ze života ve lži, znovu nalezne svou potlačenou identitu, naplní svou svobodu. Jeho vzpoura bude pokusem o život v pravdě.*“⁹ Režim však zareaguje okamžitě – použije všechny své nástroje, aby zelináře, jakožto člověka, který se pokusil poodhrnout temnou clonu režimu, zpacifikoval do takové míry, kdy zelinář se svými protichůdnými názory nebude pro režim, resp. jeho narušení, hrozbou.

Jedním z nejvýznamnějších projevů nesouhlasu s režimem byla Charta 77, jejíž byl Václav Havel iniciátorem. Chartu 77 podepsali ti lidé, kteří svým podpisem chtěli dát najevo, že nesouhlasí s životem v takové společnosti, ve které člověk nemá nárok na svobodný názor, projev, ve společnosti, ve které člověk nemá nárok na svou přirozenost a identitu. Autor se snaží objasnit skutečnost, že Charta 77 nebyla sepsána s nějakým opozičním záměrem, avšak přesně tak byla režimem pochopena.

Jedna z kapitol se věnuje také pojmu „disident“. Obecně vzato platí, že disident je člověk, který nesouhlasí se stávajícím režimem a dává to svými postoji najevo. Václav Havel tento pojem charakterizoval ve své eseji velmi výstižně: „*Disidentem se člověk nestává tak, že se jednoho dne rozhodne pro tuto svéráznou kariéru, ale proto, že vnitřní odpovědnost kombinovaná s celým komplexem vnějších okolností, ho prostě do tohoto postavení uvrhne: je vyhozen z existujících struktur a postaven do konfrontace s nimi. Na začátku nebylo nic víc a nic míň než úmysl dělat dobře svou práci - a na konci je cejch nepřítelé.*“¹⁰ Havel tento pojem opět ilustruje na pozadí jedné životní situace, a sice na schopném a pracovitém zaměstnanci pivovaru, který ve snaze upozornit na špatné poměry ve vedení pivovaru píše dopis nadřízenému ředitelství a doufá, že jeho nápady, jak chod pivovaru zefektivnit, budou vyslyšeny. Opak se stal pravdou – pan Š. byl označen za disidenta Východočeských pivovarů. Disidentská hnutí pak autor označuje jako „paralelní strukturu“, která se snaží nelehkou cestou dojít k onomu zmiňovanému životu v pravdě. „*Vždyť paralelní struktury nevyrostají z nějaké apriorní teoretické vize*

⁹ Havel, V. : Moc bezmocných. Praha: Lidové noviny, 1990. str. 19.

¹⁰ Havel, V. : Moc bezmocných. Praha: Lidové noviny, 1990. str. 19.

systémové změny, ale z intencí života a autentických potřeb konkrétních lidí...¹¹

Havel také zdůrazňuje, že problém tehdejší vlády by nebyl vyřešen, kdyby se jednoduše vlada vystřídala vládou jinou. *„Tento systém přece není nějakou konkrétní politickou linií nějaká konkrétní vlády, ale něčím podstatně jiným: komplexním, hlubokým a dlouhodobým znásilněním, respektive sebeznásilněním společnosti. Čelit mu tím, že se oproti jeho domnělé linii postaví linie jiná a pak se bude usilovat o změnu vlády, by bylo tedy nejen zcela nereálné, ale především nedostatečné. Dávno totiž nejde o problém nějaké politické linie či programu: jde tu o problém života.“¹²* Proto je velmi důležité, aby si člověk své vlastní nitro „očistil“ sám – čtením knih, utvářením vlastních názorů, aby si udržel svou vlastní hrdost a alespoň v myšlenkách si dokázal zachovat svobodu. Zároveň uvažuje také nad dokumenty, které zastřešují lidská práva a svobody. Tyto dokumenty označuje jako „alibi“ či „fasádou“ minulého režimu. Nebylo neobvyklé, že se nevinný člověk stal podle státních představitelů „zločincem“ a to jen kvůli tomu, že si četl režimem zakázanou knihu nebo zpíval zakázanou píseň. Jeho zatčení i obvinění bylo v souladu se zákony – a tady tkví jejich fásádovitost. To, že byl tímto mnohdy mladému člověku zničen život, zastíňuje alibi v podobně zákonného postupu.

V závěru eseje se Václav Havel zmiňuje o jednotlivých stádiích přímého působení disidentských hnutí na společnost a nepřímého působení na mocenskou strukturu. Jako první uvádí termín „adaptace“. Adaptaci popisuje jako snahu *„zaintegrovat do oficiálních struktur určité hodnoty či osoby, přicházející z paralelního světa, přisvojit si je, připodobnit se jim...“¹³* Za další stádium považuje reformu, dále vnitřní diferenciaci oficiálních struktur (pluralita vytvořená tlakem na vznik nakladatelství, časopisů, organizací atd.). Za nejvýznamnější fázi celého tohoto procesu pak Václav Havel označuje stav, kdy *„údy posttotalitních systémů odumírají, rozpadají se a zanikají, aby se v oblasti jejich někdejšího působení beze*

¹¹ Havel, V. : Moc bezmocných. Praha: Lidové noviny, 1990. str. 50.

¹² Havel, V. : Moc bezmocných. Praha: Lidové noviny, 1990. str. 41.

¹³ Havel, V. : Moc bezmocných. Praha: Lidové noviny, 1990. str. 53.

*zbytku nahradily struktury nové, zdola vyrostlé a zásadně jinak konstruované.*¹⁴

V samém závěru svých úvah přichází s autor s myšlenkou tzv. existenciální revoluce. Post-totalitní režim člověka donutí přemýšlet o hloubce života, o budoucnosti světa, do kterého všichni patříme. Tato revoluce musí projít všemi oblastmi lidského života – sociální, technickou, politickou, filozofickou – až tehdy se její výsledky dotknout lidské existence, až tehdy zde vytvoříme podmínky pro demokracii.

Závěr

V samém závěru bych ráda sama zauvažovala nad tím, co pro mě znamená svoboda – jak o ní přemýšlím, jak k ní „jdu“, jak se ji snažím uchopit... Svoboda pro mě není atribut, který lze jednoduše vymezit – naopak, dle mého názoru je jen velmi těžko definovatelná. Každý z nás má však mnoho možností o ní zapřemýšlet, neboť svoboda i její opak, tedy „ne-svoboda“, je součástí života každého z nás. Žijeme ve společnosti, kde je rámec svobody jasně stanoven legislativou, přesto však v mnohých situacích se svobodou lidé zacházejí „po svém“.

V důsledku každodenní společenské interakce máme mnoho námětů, skrze které lze na svobodu nahlédnout. V zaměstnání, ve škole, ale i v osobním životě mnohdy nemáme možnost rozhodovat se podle naší svobodné vůle, náš záměr musíme často přizpůsobit potřebám někoho jiného. Tlakem okolí, ale ustanovením vlastních cílů, se člověk ale musí naučit umět se svobodou zacházet. Vlastní vytyčené cíle, touhy, přání nás ale motivují k překonání, vstřebání takovýchto překážek. Jediným „místem“, ve kterém se pak já sama cítím naprosto svobodná, je má mysl. V myšlenkách, v utváření názorů, postojů cítím neohraničenou svobodu a myslím si, že pouze člověk, který o svobodě přemýšlí, nebere ji jako samozřejmost, nežije v jakém si vákuu, může svobodným opravdu být.

¹⁴ HAVEL, V. : Moc bezmocných, nakl Lidové noviny (Praha 1990), str. 55

Pravdou zůstává, že okolní svět naše názory velmi ovlivňuje, v dnešní době např. prostřednictvím médií. Přesto si ale myslím, že díky schopnosti kritického zhodnocení obsahů informací máme v utváření svých hodnot, postojů, názorů poslední „slovo“ my sami. Právě zmiňované kritické přemýšlení pak považuji v dnešním světě za zásadní...

Svoboda a její pojetí je dle mého názoru různé, jinými slovy - co člověk, to jiné uchopení svobody. V jistém slova smyslu je tento pojem utvářen z našeho nitra, z toho co jsme, jací jsme, jak chápeme svět, ve kterém žijeme. Myslím si, že konzumní společnost nemá potřebu tento pojem hlouběji analyzovat, jednoduše proto, protože pro jakékoli sofistikované úvahy není v jejich životě prostor. V případě takových jedinců se jedná spíše o jakousi pseudosvobodu, protože ve skutečnosti svobodní nejsou, nemohou být...Pokud si totiž člověk neujasní jisté mantinely svobody a tyto mantinely nepovažuje za nosné jak vůči sobě samému, tak i svému okolí, velmi jednoduše se jeho vlastní svoboda může stát „nesvobodou“ pro jeho blízké okolí, aniž by si on sám tento důsledek uvědomoval.

Svoboda, kterou máme všichni zaručenou právně, je pro nás nezczitelná. Pokud ale hovoříme o svobodě jako etické, mravní hodnotě člověka, dostáváme se k problému – každý ji vnímání jinak. Přemýšlení, utváření názoru na to, co vše se pod tímto pojmem skrývá je pak individuální úkol pro každého z nás. Do jisté míry je zacházení se svobodou determinováno určitou zralostí, „hotovostí“ člověka. Nemyslím si, že by ona zralost, hotovost musela být podmíněna věkem či velkým množstvím zkušeností. Podstatné je, aby člověk (mladý, ale i starší) nevnímal svobodný život jako samozřejmost, aby byl schopen reflektovat a analyzovat meze a hranice své svobody, a zároveň se uměl o jemu náležící podíl svobody „poprat“ zejména ve chvílích, kdy je mu okolím neprávem uzurpována...

Seznam literatury:

Bauman, Z.: Svoboda. Praha: nakl. Argo, 2003. ISBN: 80-7203-432-4.

Havel, V.: Moc bezmocných, Praha: nakl. Lidové noviny, 1990. ISBN: 80-7106-005-4.

Jandourek, J.: Sociologický slovník. Praha: nakl. Portál, 2001. ISBN: 978-80-7367-269-0.

Urban, L.: Sociologie trochu jinak, Praha: nakl. Grada, Praha 2008. ISBN: 978-80-247-2493-5.

Internetové zdroje:

Co je to Svoboda? - Webová strana Občanského sdružení pro trojčlenný sociální organismus [on-line]. 2010, [cit.2010-11-05]

Dostupné z www: <http://www.nademesisvobodu.cz/co-je-to-svoboda/>

Powerpointová prezentace

Téma: Sociologický a politologický pohled na pojem "svoboda" ?

- Ročník:
- Jméno a příjmení:
- Vyučující:
- Předmět:

„Svoboda bez vzdělání je nebezpečná,
vzdělání bez svobody je zbytečné.“

„Přizpůsobivost je žalárníkem
svobody a nepřítelem růstu.“

John Fitzgerald Kennedy

Svoboda z hlediska sociologie

Svoboda jako sociální vztah

- svoboda znamená sociální vztah a asymetrii ve společenských podmínkách
- v našem svobodném jednání, myšlení by měla být vždy zachována úcta k druhému člověku
- člověk se každý den účastní mnohých interakcí, které jeho svobodu ovlivňují

Bauman, Z.: Svoboda, Praha: nakl. Argo, 2001.

Svoboda z hlediska politologie

Svoboda v dobách minulého režimu

- politická esej nám dává možnost pochopit očima Václava Havla hlavní mechanismy tohoto režimu, mechanismy, které lid zbavovaly svobody
- jedním z nejvýznamnějších projevů nesouhlasu s režimem byla Charta 77, její signatáři chtěli dát najevo nesouhlas s životem ve společnosti, ve které člověk nemá nárok na svobodný názor, projev, přirozenost a identitu
- vytvoření podmínek pro demokracii je podmíněno tzv. existenciální revolucí
- tato revoluce musí projít všemi oblastmi lidského života – sociální, technickou, politickou, filozofickou – až tehdy se její výsledky dotknou lidské existence

Havel, V.: Moc bezmocných, Praha: nakl. Lidové noviny, 1990.

Závěr

- pojem svoboda je velmi těžko definovatelný, každý by však měl o své svobodě přemýšlet, protože se jedná o základní atribut lidského života
- pouze člověk, který o svobodě přemýšlí, nebere ji jako samozřejmost, nežije v jakém si vákuu, může svobodným opravdu být
- svoboda, kterou máme všichni zaručenou právně, je pro nás nezcizitelná
- zacházení se svobodou jako morální a etickou hodnotou je individuální úkol pro každého z nás

Seznam literatury

Seznam literatury:

Bauman, Z.: Svoboda. Praha: nakl. Argo, 2003. ISBN: 80-7203-432-4.

Havel, V.: Moc bezmocných, Praha: nakl. Lidové noviny, 1990. ISBN: 80-7106-005-4.

Jandourek, J.: Sociologický slovník. Praha: nakl. Portál, 2001. ISBN: 978-80-7367-269-0.

Urban, L.: Sociologie trochu jinak, Praha: nakl. Grada, Praha 2008. ISBN: 978-80-247-2493-5.

Internetové zdroje:

Co je to Svoboda? - Webová strana Občanského sdružení pro trojčlenný sociální organismus [on-line]. 2010, [cit.2010-11-05]

Dostupné z www: <http://www.nadelmesisvobodu.cz/co-je-to-svoboda/>